

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

Ступінь вищої освіти	Бакалавр, магістр	Форма навчання	денна	Навчальний рік/семестр	2022/2023 ІІ семестр
-----------------------------	--------------------------	-----------------------	--------------	-------------------------------	-----------------------------

СИЛАБУС

Назва навчальної дисципліни	Урбанofлора
Кафедра	Біології та хімії
Освітня програма	Бакалавр, магістр
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): вибіркова Кількість кредитів: 4. Лекції: 20. Семінарські/практичні заняття: 10. Лабораторні заняття: Самостійна робота: 90.
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	докт. біол. наук, проф. Віра Протопопова protopopova.vira@ukr.net канд. біол. наук, с.н.с. Мирослав Шевера shevera.myroslav@ukr.net
Пререквізити навчальної дисципліни	Студенти повинні мати базові знання з ботаніки та екології
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни	Урбанofлористика є актуальним напрямком флористики, оскільки вивчення рослинного покриву міст, аналіз динаміки їхньої флори у результаті впливу антропогенних факторів, дослідження нових флористичних комплексів, вивчення буферних можливостей аборигенної фракції урбанofлор тощо мають як теоретичне, так і практичне значення. Отримані знання у майбутньому можуть бути використані для покращення екологічної ситуації місті, запровадженні дієвих заходів охорони рослинного світу. Отже, вивчення курсу «Урбанofлора», як самостійної дисципліни, зі своєю методологією, методами, предметом і завданням досліджень для біологів, є цілком закономірним. Мета: дати цілісне уявлення про урбанofлору, як флору антропогенно-трансформованих ландшафтів – міст, її структуру, розвиток в умовах антропогенного пресу та охорону.

	Завдання: - сформувати систему знань про загальні особливості флори природних та антропогенно-трансформованих ділянок урбоекосистеми та її; - з'ясувати сучасну структуру урбанofлор; - оцінити стан адвентивної компоненти урбанofлори - оцінити стан раритетних видів рослин в умовах міста: - запропонувати заходи охорони рослин у містах, напрямки запобігання та подолання негативних наслідків впливу міста на біоту; - розглянути принципи організації наукових досліджень урбанofлори. Основні теми дисципліни: 1. Урбанofлора, як флора антропогенно-змінених ландшафтів. 2. Історичний розвиток міст. 3. Методи дослідження урбанofлори. 4. Історія вивчення урбанofлор. 5. Сучасна структура урбанofлори (систематична, біоморфологічна, географічна, екологічна, екотопологічна). 6. Фракції урбанofлори (природна, апофітна, адвентивна). 7. Охорони раритетної компоненти урбанofлори. 8. Розумне місто та роль рослин. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - історичні аспекти урбанізації; - загальні особливості урбанofлори; - методи досліджень урбанofлори; - аналіз динаміки флори у результаті впливу антропогенних факторів тощо, - особливості охорони рідкісних видів рослин у містах. вміти: - використовувати набуті знання у практичних ситуаціях; - визначати індекси антропогенної трансформації флори; - запропонувати заходи по покращенню екологічної ситуації в містах, - здійснювати контроль за неаборигенними інвазійними видами рослин: - проводити моніторингові дослідження урбанofлори.
Критерії контролю та оцінювання результатів навчання	1. Обов'язковим є: – відвідування лекцій, – своєчасне написання контрольних робіт, – конспектування, – опрацювання тематики винесеної на самостійну роботу студента, – опрацювання питань для самостійної підготовки до контрольних робіт, заліку.

	Кількість пропущених занять не може перевищувати визначену в <i>Положенні про навчальний процес в ЗУІ</i>. 2. Вимогою дорівня засвоєння навчального матеріалу є: – щонайменше задовільні оцінки за відповіді, контрольні і роботи, реферати, колоквіуми, <i>індивідуальні контрольні завдання (у заочників)</i>. 3. Ліквідація заборгованості Форму та умови ліквідації заборгованості (пропущених занять, незадовільних оцінок за відповіді, за контрольні роботи, реферати, колоквіуми) у відповідності до <i>Положення про навчальний процес в ЗУІ</i> визначає викладач, на заняттях якого виникла заборгованість, про що повідомляє кафедру та навчальну частину вишу. Залік може бути проведений на підставі семестрової оцінки (поточно-модульного контролю), якщо є відповідне рішення кафедри, зафіксоване у протоколі й враховане у робочому навчальному плані і робочій програмі навчальної дисципліни.
Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)	Лекційні заняття представлені в мультимедійних презентаціях. Практичні заняття проходять в природних умовах міської території: напівприродні та антропогенні біотопи в межах міста, парки та сквери, ботанічний заказник місцевого значення «Ардов», ботанічний сад ЗУІ тощо (з дотриманням правил техніки безпеки). Технічні засоби, що використовуються: ноутбук, мультимедійний проектор.
Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси	Базова література Бурда Р.И. 1991. <i>Антропогенная трансформация флоры</i>. Киев: Наук. думка, 168 с. Голубець М.А. 2013. <i>Геосоціосистемологія</i>. Львів: Манускрипт, 264 с. Ильминских Н.Г. 2014. <i>Флорогенез в условиях урбанизированной среды</i>. Екатеринбург: УрО РАН, 470 с. Кучерявий В.А. 2003. <i>Урбоекологія</i>. – Львів: Світ, 538 с. Протопопова В.В., Шевера М.В. 2003. Урбанофлора Ужгорода. I. Екологічний аналіз. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету, Сер. Біол.</i>, 13: 108–110. Протопопова В.В., Шевера М.В. 2016. Особливості структури апофітної фракції урбанофлор України. <i>Ботаніка і мікологія: сучасні горизонти. Зб. пр., присвячених 90-річчю з дня народження академіка АН України А.М. Гродзинського (1926–1988)</i> / Відпов. ред. Н.В. Заіменко. К.: Наш формат, с. 216–229. Протопопова В.В., Шевера М.В., Аніщенко І.М., Терентьева Н.Г. 2010. Аналіз видового складу кенофітів урбанофлор різних ботаніко–географічних зон України із

застосуванням методів математичної статистики. *Український ботанічний журнал*, 67(4): 536–546.

Протопопова В.В., Шевера М.В., Аніщенко І.М., Терентева Н.Г. 2013. Порівняльна характеристика археофітів урбанофлор різних ботаніко–географічних зон України. *Український ботанічний журнал*, 70(2): 158–163.

Тохтарь В.К., Фомина О.В. 2013. *Особенности формирования флор в урбанизированной среде на юго-западе Среднерусской возвышенности*. Белгород: Белгород: ИД «Белгород» НИУ «БелГУ», 136 с.

Тохтарь В.К., Фомина О.В., Петин А.Н., Шевера М.В., Губарь Л.М. 2009. Сравнение урбанофлор различных природно-климатических зон методом факторного анализа. *Проблемы региональной экологии*, 1: 27–30.

Шевера М.В., Протопопова В.В., Зав'ялова Л.В. 2021. Урбанофлори України: огляд сучасного стану. *Ботаніка і мікологія: сучасні горизонти. Збірка праць, присвячених 95-річчю з дня народження академіка АН України А.М. Гродзинського (1926–1988)* / уклад. Г.А. Гродзинська, В.Б. Небесний, Т.А. Бугаєнко, відп. ред. А.П.Дмитрієв. Київ, с. 228–258.

Экология города. 2004. / Отв. ред. Н.С. Касимов. Москва Науч. мир, 624 с.

Protopopova V.V., Shevera M.V. 2008a. Participation of alien species in urban floras in different botanical and geographical zones of Ukraine: a preliminary assessment. *Biodiversity: Research and Conservation*, 11–12: 9–16.

Protopopova V.V., Shevera M.V. 2008b. Participation of archaeophytes in urban floras in different botanical and geographical zones of Ukraine: a preliminary assessment. *Thaiszia – J. Bot.* (Košice), 18(Suppl. 1): 89–104.

Protopopova V.V., Shevera M.V., Fedoronchuk M.M. 2012. The geographical analysis of apophytes fraction of urban floras of Ukraine. *Thaiszia – J. Bot.* (Košice), 22(2): 181–189

Sukopp H., Werner P. 1982. *Nature in city. A report and review of studies and experiments concerning ecology, wildlife and nature conservation in urban and sururban areas*. Strasbourg: Council of Europe, 95 p.

Додаткова література

Біорізноманіття Кам'янка-Подільського. 2004. Попередній критичний інвентаризаційний конспект рослин, грибів і тварин / За ред. О.О. Кагало, М.В. Шевери, А.А. Леванця. – Львів, Ліга-Прес, 180+40 с.

Мамчур З.І. 2005. Біоіндикація забруднення повітря у місті Львові та на околицях. *Вісник Львівського університету. Сер. Біол.* 40: 59–67.

Мамчур З.І., Проць Б.Г. 1996. Поведінка вищих рослин в умовах урбанізації (на прикладі урбоекосистеми м. Львова) *Український ботанічний журнал*, 53(5): 611–614.

Мельник Р.П. 2001. Урбанофлора Миколаєва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук: спец. 03.00.05 «Ботаніка». Ялта, 19 с.

	Мойсієнко І.І. 1999. Урбанofлора Херсона: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук: спец. 03.00.05 «Ботаніка». Ялта, 19 с. <i>Переяслав-Хмельницький. Природа:</i> рослинний світ. Критичний інвентаризаційний конспект флори та рослинності: судинні рослини, лишайники, мохи, водорості, рослинні угруповання. 2010 / Ред. В.П. Коцур, В.М. Джуран, М.М. Федорончук, М.В. Шевера. Переяслав-Хмельницький: ПП Майдаченко, 166 с.
--	---